

HET GROTE ONDERTUSSEN

Om haar vrijwilligers te ondersteunen en kennis met elkaar te laten maken, organiseert vereniging Mensa ieder jaar een Verdiepingsweekend voor vrijwilligers die veel tijd in de vereniging stoppen. Organisatieadviseur en auteur Leike van Oss hield tijdens dat weekend een workshop over het 'ondertussen in de organisatie'.

Tekst: Carola van Oers // Fotografie: Ton van Til

Iedereen zit in zijn eigen wereld, terwijl we toch allemaal samen moeten leven en werken. De ruimte tussen plannen maken en bezig zijn zoals John Lennon die bezong, is wat organisatieadviseur Leike van Oss "het ondertussen" noemt. Dit komt bijvoorbeeld voor in het werkend leven. Organisaties aan de top maken oneindig veel plannen, terwijl de dagelijkse organisatie gewoon door draait. De medewerkers zijn zo druk met hun werkzaamheden, dat de veranderplannen vanuit de top buiten hun blikveld vallen. Toch krijgen zij te maken met de gevolgen van die plannen.

Het individuele ondertussen

Het ondertussen wordt gecreëerd doordat men ergens op focust. Het bevindt zich aan de rand van het blikveld, het lijkt niet relevant en ontglipt per definitie aan het bewustzijn. Het is in feite een vorm van blikvernauwing. Het individuele ondertussen ontstaat bijvoorbeeld door het concentreren op een taak. Deel-

"Life is what happens to you while you were busy making other plans."

nemers van de workshop op het Verdiepingsweekend kregen een filmpje te zien over een basketbalwedstrijd, met de opdracht te tellen hoe vaak het team in het wit overspeelde. De meeste kijkers zagen door de concentratie op deze taak andere opvallende zaken over het hoofd, zoals een gorilla die door het beeld liep. (Filmpje: The Monkey Business Illusion, te bekijken via YouTube).

Om duurzame verandering in een werkwijze te bewerkstelligen, is bewuste aandacht nodig van degene die wil of moet veranderen. Dit betekent langzaam denken, inspannend en rationeel-analytisch. Veel activiteiten gebeuren echter op de automatische piloot: het denken gaat snel, met weinig inspanning, puttend uit eerdere ervaringen. Mensen denken voornamelijk op deze manier, terwijl veel veranderaars er vanuit gaan dat ze de tweede manier van denken toepassen. Dit verklaart waarom veranderen vaak zo stroef gaat in organisaties.

Het sociale ondertussen

Iedereen heeft een individueel ondertussen, maar daarnaast is er ook een sociaal ondertussen. Dit zijn de ongeschreven regels van de samenleving die mensen als vanzelf hanteren. Daardoor leven mensen makkelijker samen, maar het sociale ondertussen zit ook vol wederzijdse (impliciete) beïnvloeding die de autonomie van het individu kunnen raken, waardoor hij de dingen niet lekker op zijn eigen manier kan doen. Denk aan het spiegelen van anderen en groepsdruk. Leike maakte dit goed duidelijk aan de hand van een aflevering van Candid Camera uit 1962, getiteld Face the Rear. Een persoon stapt >>

in een lift en gaat met de neus naar de deur staan. Vervolgens komt een groep acteurs binnen, die stuk voor stuk hun plaats innemen in de lift, maar met hun neus de andere kant op. De nietsvermoedende persoon voelt zich ongemakkelijk en past zich uiteindelijk aan.

Het abstracte ondertussen

De derde vorm is het abstracte ondertussen, dat ontstaat wanneer mensen de wereld bekijken via modellen en ideaalsystemen. Dit zijn vereenvoudigingen van de werkelijkheid. Details verdwijnen en onvoorspelbaarheden verschijnen, de wereld gaat raar doen. Wie de wereld beschouwt volgens bijvoorbeeld het systeemdenken, verliest manieren van denken buiten dat systeem uit het oog. ■

Leike van Oss

"Ik vond het leuk en grappig om met de vrijwilligers van Mensa te onderzoeken hoe het ondertussen bij hoogbegaafden werkt. Natuurlijk zijn hoogbegaafden anders. Voor mij is het fijn om hoog tempo te kunnen maken, te weten dat informatie snel verwerkt wordt, en dat mensen eigenwijs genoeg zijn om er het hunne mee te doen. Lastiger vond ik dat een deel van de hoogbegaafden alles heel precies en duidelijk wilde en dat kon niet in korte tijd met dit onderwerp."

Meer informatie over de spreker en haar werk staat op www.organisatievragen.nl

Carola van Oers ondersteunt al jaren met veel plezier de vrijwilligers van Mensa. Ze is lid van de commissie Vrijwilligerszaken. Ondertussen doet zij veel kennis op over hoogbegaafdheid en de invloed daarvan op het functioneren.

Filmpjes

klik op onderstaande links:
FILM 1
en
FILM 2

Het ondertussen van HOOGBEGAAFDEN

Hoogbegaafden:

- passen vaker het bewuste, rationeel-analytische denken toe. De omgeving herkent dit echter niet altijd. Deze denkwijze wordt in onze maatschappij en op de werkvloer nogal eens genegeerd. Men is behoudend of gericht op het snel uitvoeren van de taak.
- beschikken vaak over meer kennis, zien meerdere patronen en kunnen deze ook sneller vergelijken. De vraag is dan: herkennen zij het patroon of raken ze erin opgesloten?
- kunnen meerdere modellen tegelijkertijd omarmen. Sommigen kunnen abstracties makkelijk loslaten, anderen juist niet. Ze zijn daarin vaak wat extremer dan normaal begaafden.
- ontwikkelen zich sneller, maar die ontwikkeling kan ook gekleurd zijn. Wie voornamelijk boeken leest, mist het praktijkinzicht.
- zijn soms ook in zichzelf gekeerd, zien dan minder wat er buiten is.
- volgen minder vaak de groep. Vrijwel iedereen in de zaal herkende dat 'rare vogels' er bij Mensa gewoon bijhoren, terwijl zij in de buitenwereld vaker buiten de groep staan.
- hebben een ander ondertussen dan normaal begaafden, maar het wordt nog steeds bepaald door vele factoren dus harde conclusies zijn niet te trekken.

Eindconclusie: het ondertussen werkt voor hoogbegaafden hetzelfde, alleen de uitersten komen wat vaker of meer voor.